

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—ooo Izhaja v nedoločenih obrokih. ooo—

Osmo leto.

Ljubljana, meseca februarja 1895.

Številka 28.

Polidor pl. Montagnana.

Životopisna črtica.

Spisal Matej Slekovec, župnik pri sv. Marku niže Ptuja.

Dôba protestantizma je sicer, kakor drugod, tudi na Slovenskem provzročila mnogo zmešnjav in krvavih prepиров, a pri vsem tem vendarle rodila tudi dokaj dobrega. Zlasti pa so se v borbi med resnico in lažjo čistili in krepili značaji in tako je ravno v tej dôbi vzrastlo domovini mnogo velezaslužnih mož, katoliški cerkvi pa mnogo neustrašenih zagovornikov in brani-teljev, katerih imena in dela bodo vedno slovela.

Med take smemo z mirno vestjo uvrstiti tudi Polidorja pl. Montagnano, apostolskega protonotarja, najvišjega komisarja in naddijakona na slov. Štajerskem in Kranjskem, prošta v Novem Mestu, župnika na Laškem in v Krškem in nadvojvodskega svetovalca in kapelana. O njem se je sicer že tu in tam kaj pisalo, a ker je vmes marsikaj krivega, zdelo se nam je primerno, o tem vsekako slavnem možu po zanesljivih podatkih sestaviti kratko životopisno črtico in jo v obrambo njegove časti objaviti.¹⁾

¹⁾ O tem za slov. Štajer nič manj ko za Novo Mesto zaslužnem možu objavil je g. Anton Koblar v »Drobtincah iz furlanskih arhivov« v sešitku 3. letnika III. (1893) »Izvestij muzejskega društva za Kranjsko« na str. 103 nekatere podatke, ki se z resnico nikakor ne vjemajo, ter kažejo, da je pisatelj dotične vire le površno pregledal ter si iz njih izpisal le to, kar bi zamoglo njegovo trditev ukrepi. Piše namreč: »Naddijakon Polidor pl. Montagnana je postal luteran („eum haereticum euasisse, uxorem duxisse et alia multa turpia et profana patrasse“). Zaradi tega je izgubil naddijakonsko čast in so ga vrgli (l. 1563.) v Ljubljani v ječo. Gorenjskemu naddijakonu Juriju Grafu je bil izročen tudi dolenski naddijakonat. Isti se imenuje 7. junija 1564 »Archidiaconus utriusque Carniolae«, Ambrož Haumann pa »Commissarius Car-

Domovina Polidorja pl. Montagnane ni bila, kakor trdi I. Vrhovec.¹⁾ Laško pri Celju, ali kakor méni I. Orožen,²⁾ Celje, ampak divna Italija in sicer brez-dvomno mestice Montagnana ob Adiži, po katerem je dobil tudi svoje ime. To razvidimo iz pisma oglejskega generalnega vikarja Jakoba Maraccus do duhovščine savinjske in dravske doline z dné 1. avgusta 1564. V njem namreč vikar posebno povdarja, da Polidorja ravno zaradi tega iskreno ljubi, ker je njegov rojak — »quod se ab Italia nostra oriundum esse profitetur«.³⁾

Bil je stricnik stiškega opata Bolfenka Neff-a, ki ga je dal v Padovi in Benetkah študirati. Po izvrstno dovršenih študijah prišel je Polidor, v duhovnika posvečen, na dvor kralja Ferdinanda, kjer je blizu 10 let

niolae». Graf je obiskal kot naddijakon tudi cerkve savinjskega in dravskega naddijakonata. A ker se je Montagnana že l. 1564 spreobrnil in pokatolicanil, podelil mu je oglejski vikar Jakob Maraccus naddijakonstvo na Štajerskem; torej se l. 1565 imenuje »Archidiaconus Stiriae et Sauniae«. Graf in Montagnana sta bila novomeška prošta.« Tako trdi in sklepa iz listin g. Ant. Koblar.

Toda iz dotičnih listin je razvidno, da je Polidor pl. Montagnana prišel vsled obrekovanja začasno ob službo in celo v ječo, a kmalu je njegova nedolžnost bila dokazana in vzeta čast mu zopet povrnena; Polidor ni bil nikdar luteran, zato se mu tudi ni bilo treba spreobrniti in pokatolicaniti. V dokaz temu ponatisnili smo v »diplomatariju« dotične listine, prepisane iz natančnih kopij, ki se nahajajo v deželnem arhivu v Gradcu, doslovno. (Glej »Zgod. Zbornik« st. 441—446.)

¹⁾ Zgodovina Novega Mesta, str. 221.

²⁾ Celjska kronika, str. 261.

³⁾ Prepisi iz furlanskih arhivov v deželnem arhivu v Gradcu. (Zgod. Zbornik st. 443.)

služil kot dvorni kapelan.¹⁾ Ferdinand ga je zelo čislal, zato ga je imenoval svojega svetovalca ter mu podelil kanonikat v Ljubljani. Vsled njegovega vpliva postal je že l. 1561 višji komisar oglejskega patrijarha »per Japydiam, Carnioliam« in naddijakon v savinjski in dravski dolini.²⁾

Leta 1563 je Polidor dobil prostijo v Ljubljani, a ž njo ni imel sreče, pač pa mnogo britkostij. V tej dobi je namreč protestantizem došel tudi na Kranjskem in zlasti v Ljubljani do vrhunca svoje moči in slave. O binkošti l. 1562 se je bil Primož Trubar zopet v domovino povrnil. Ljubljanski škof Peter pl. Seebach je sicer dosegel, da so ga takoj zaprli, a ker so stanovni zanj pri cesarju prosili, bil je kmalu zopet oproščen ter je mogel nadaljevati pričeto delo. Vkljub vsem ugovorom katoličanov ustanovili so protestantje l. 1563 v Ljubljani gimnazij, a Trubar je pod zavetjem deželnih stanov vredil božjo službo.³⁾ Vsled tega so katoličani imeli zelo neprijeten položaj in marsikdo moral je čutiti brezozirno besnost mogočne protestantske stranke. Tudi prošt Polidor jo je le prebitko okusil.

Niso nam sicer znane natančnosti ostudnih spletk, s katerimi so nasprotniki hoteli vplivnega moža uničiti, a toliko je iz dotičnih listin jasno, da je Polidor vsled zlobnega obrekovanja. — »obtreptatorum improbitate« prišel v ječo. Komaj iz nje izpuščen, bil je pri generalnem vikarju tožen, da je postal luteran, se oženil in »multa turpia, foeda et profana patrasse.«

Generalni vikar Jakob Maraccus, ki o ljubljanskih razmerah ni bil natančneje poučen, poklical je nato Polidorja k sebi, da se opraviči, a ker slednji zaradi kuge ni mogel in smel takoj v Videm iti in so med tem nasprotniki ga zopet tožili, ga je maja 1564 odstavil in dné 7. t. m. Gregorja Gradarija naddijakona na slov. Štajerskem imenoval.

Toda sedaj so se za čast Polidorja potegnili nekateri veljavni možje svetnega stanu in tudi verna duhovščina je generalnemu vikarju pisala, da se je Polidorju zgodila velika krivica, kajti on se ni bil nikdar poluteranil, ampak je bil vedno vnet katoliški duhovnik. katerega kakor vladar, tako tudi drugi katoličani zelo čislajo. Ta poročila so vikarja sicer zelo osupnila, a tudi razveselila. Zato je že dné 1. avgusta 1564 Polidorju pisal, da z ozirom na pisma, prejeta od merodajnih oseb, katerim mora verjeti, z radostnim srcem prizna njegovo nedolžnost ter mu zopet izroči naddijakonsko službo, katero mu je bil vzel. Tudi duhovščini savinjske in dravske doline pisal je vikar dné 1. t. m. v tej zadevi obširno pismo, v katerem jej naznani, da je Poli-

dorja zopet postavil za naddijakona. Med drugim piše: »Tandem Dei Optimi Maximi benignitate factum est, ut a vobis litteras acceperim, quae me ex maximo timore recrearunt. Testificatae nempe sunt id, quod optabam, Polidorum nempe, ut verbis vestris amabilissimis mihiq[ue] iucundissimis utar, virum honestum, catholicum, diligentem et idoneum esse, de eius vitae integritate adeo vobis constare, ut illi ea in re libenter pareatis, eumque a principibus vestris summis et clarissimis virum charum haberi et ad amplissimum sacerdotium electum fuisse. Quae quidem mihi ita grata iucundaque acciderunt, nam Polidorum vel ea potissimum causa mirifice diligo, quod se ab Italia nostra oriundum esse profitetur, Caesarisque sanctissimi Imperatoris olim a sacris fuit. Vestro autem testimonio non credere litterisque uno vestrum omnium consensu scriptis fidem non habere mihi omnino nefas est. Quare Polidoro archidiaconatus vestri magistratum gerendi, vosque illi parendi ius facultasque per nos esto, quoad ipse praesens seu is, cui hoc negotium dederō, haec explore cognoverimus, aliudque agendum esse decreverimus...«

In tako je Polidor vkljub spletkam mogočnih nasprotnikov, ki so ga hoteli uničiti, častno zmagal; zmaga je resnica nad lažjo. Pa neljuba zadeva ga je precej potrla; bolehal je za želodcem in tudi drugače ga je to zelo bolelo, da je generalni vikar obrekovalcem tako hitro veroval. Ko je vikar o tem slišal, pisal mu je dné 10. junija 1565 tolažilno pismo, v katerem med drugim povdarja: »Nullum vitae genus apud malos calumnia vacare et divum Augustinum propterea cuidam ita rescripsisse: Senti de Augustino quod libet, sola me in oculis Dei conscientia non accuset. Magnum quippe solatium dat conscientia recte factorum. Quare ut tu quoque eadem utaris, te et hortor et moneo. Eos namque, qui aliis praesunt, oportet, si d. Chrisostomo credimus absurdas et falsas vorare criminationes, at veritas, quae omnia vincit, contra hominum ingenia, calliditatem solertiam facile se per ipsa tuetur, vel a Deo potius, qui idem etiam est quod veritas, innocentiae propugnatore defenditur...«

Med tem je bil Ferdinand dné 25. julija 1564 umrl in na Kranjskem mu je kot nadvojvoda sledil Karol. Ta je Polidorja takoj potem, ko je bila njegova nedolžnost dokazana, imenoval svojim svetovalcem. Ker Polidor za prostijo v Ljubljani ni več maral, potegoval se je z ozirom na to, ker mu je stiški samostan bil precej dolžen, za ovo opatijo. Te sicer ni dobil, pač pa mu je nadvojvoda izročil stiški župniji Žalec in Teharje v oskrbovanje. Tam je zastavil desetino, a vkljub temu je bil precej davka dolžen.¹⁾

¹⁾ I. Orožen, Das Decanat Tüffer, 129.

²⁾ I. Orožen, Das Bisthum und die Diocese Lavant, III. 19.

³⁾ Aug. Dimitz, Kurzgefasste Geschichte Krains, 61.

¹⁾ I. Orožen, Das Decanat Tüffer, 129.

Dné 9. septembra 1567 ga je nadvojvoda Karol prezentiral za Krško,¹⁾ kjer se je protestantizem zelo širil in imel lastnega predikanta Janeza Weixlerja, bivšega župnika kostelskega. Ko se je ta drznil, zopet v cerkvi pridigati, spodil ga je Polidor s prižnice in iz cerkve, kar je Krčane tako razkačilo, da bi bili župnika pretepli, ko bi se ne bil še o pravem času umaknil. Polidor je stvar naznanil nadvojvodi. Ta je poklical župana in dva meščana, ki sta predikanta vozila v Gradec, in je je dal tam zapreti.²⁾ To je meščane še bolj razkačilo.

Ker Polidor v Krškem ni bil več varen, podelil mu je nadvojvoda Karol leta 1569 župnijo Laški trg, katero je takoj prevzel, v Krškem pa vikarja nastavil.

Takoj po nastopu laške župnije je Polidor vizitiral samostan kartuzijancev v Jurjevem kloštru. V naslednjem letu je dal v Laškem na severni strani farovža postaviti nove stopnice. Te so bile v poznejših letih sicer odstranjene, a spomin na-nje se še nahaja v vzdani plošči z napisom:

»Millenos Christi postquam compleverat annos
Lustraue bis septem Phoebus uterque poli,
Hoc Polydorus opus posuit, quod cernis utrinque
De Montagnana nobilitate fruens.«

Dné 17. aprila 1575 je kartuzijancem v Jurjevem kloštru posodil 600 gold., za kar so mu zastavili dohodke v Rečicah.³⁾

Tudi v Laškem je Polidor imel opraviti s strastnimi luterani, a spolnoval je dolžnost katoliškega duhovnika z vso gorečnostjo in neomahljivo značajnostjo. Na velikonočni torek leta 1576 je poklical k sebi Zefo, soprogo Martina Kralnika, ki je bila tožena, da je katoliške obrede zaničevala in z luterani občevala. Na vprašanje, zakaj se je dala od krivoverca obhajati, ki jej vendar le ni družega dal, kakor navadni kruh, saj ima katoliške duhovnike, odgovorila je, da katoliških duhovnikov nikar ne zaničuje ter je jedenkrat od duhovnika Daniela zahtevala obhajilo, kakor ga je od mladosti prejemale, a on jej je odrekel. Ker so ž njo bili tudi drugi pri obhajilu, jej je nerazumljivo, zakaj tudi teh ni poklical. Sicer pa bi ž njo prišla tudi njena mati, ko bi ne bila bolna.

Beseda je dala besedo in prepir se je končal baje celó s pretepom.

Janez Helfenberski, oskrbnik v Celju, je tožbo omenjene Zefe »wider den Erz Pueben Polidoren«, ki se je drznil jo pretepati, česar še njen mož v najstih

letih zakonskega življenja ni nikdar storil, poslal deželniim stanovom v Gradec. Kako se je zadeva končala, nam ni znano.¹⁾

Najbrž z ozirom na ono tožbo dal mu je oglejski patrijarh Janez Grimanus dné 22. novembra 1576 lepo spričevalo, da je »annos amplius quindecim cum titulo et potestate supremi per Japydiam, Carnioliam Commissarii et Vallis Sauie et Drauie Archidiaconi inseruisse, in quo munere tam praeclarum omnibus suae fidei, constantiae, modestiae et justitiae etc. testimonium dedit.«²⁾

Protestantske homatije napravljalje so nadvojvodi Karolu vedno večje skrbi in preglavice. Ker je nova vera celo med benediktinci v Admontu večino redovnikov okužila in je vsled tega tudi gospodarstvo zelo propadalo, napotil je nadvojvoda tamošnjega opata Lavrencija Lombardo, da je početkom l. 1579 resigniral. Nato je dné 22. febr. i. l. s privoljenjem solnograškega nadškofa bil Polidor za upravitelja v Admontu postavljen, kajti nadvojvoda imel je do njega posebno zaupanje. Vsled tega se je Polidor preselil v Admont, odloživši službo naddijakona v oglejskem patrijarhatu. Župniji v Laškem in Krškem je dal oskrbovati po vikarjih, ravno tako tudi beneficij sv. Katarine, kateri mu je bil l. 1579 podeljen. Za slednjega je plačal 10 gold. podelilne pristojbine.³⁾

Nadškofu v Solnogradu je iz Admonta poslal obširno poročilo o svojem dosedanjem delovanju ter med drugim omenil: Totum illum districtum (naddijakonat savinjske doline) ab haeresium labe immunem conservavi.«⁴⁾

Zaradi njegove odločnosti so Polidorju protestantski stanovi na Štajerskem kljubovali in nagajali, kjer so mu le mogli. Kot admontski administrator imel je Polidor sedež in glas v deželnem zboru, a stanovi mu te pravice niso hoteli priznati. Ko pa je vladar ukazal, da ga morajo vsprejeti, delali so mu druge sitnobe. Takoj po nastopu službe hotel mu je dr. Jakob Strauss posvetiti koledar, a deželni stanovi so dali iz rokopisa iztrgati uvod, v katerem je pisatelj delo Polidorju poklonil in slednjič še koledarja niso pustili niti tiskati. Tudi Iv. Markoviču, »Bacc. phil.«, so l. 1580 natis nekega slavošpeva na Polidorja prepovedali z opombo, ako bi dovolili kaj takega tiskati, bi kdo menil, da je tudi njim kaj mar za tako prilizovanje.⁵⁾

Ker so mu stanovi tudi v administracijskih zadevah nagajali in dajali ukaze, katerih ni mogel in hotel

¹⁾ Izvestja, II., 61.

²⁾ I. Orožen, Das Decanat Tüffer, 131, in J. Vrhovec, Zgodovina Novega Mesta, 74.

³⁾ I. Orožen, Das Decanat Tüffer, 130.

¹⁾ Deželni arhiv v Gradcu in I. Orožen, I. c. 24.

²⁾ I. Orožen, Das Bisthum und die Diocese Lavant., III., 19.

³⁾ Beiträge zur Kunde steierm. Geschichtsquellen, XVIII., 37.

⁴⁾ I. Orožen, Das Decanat Tüffer, 132.

⁵⁾ I. Orožen, Das Decanat Tüffer, 132.

izvrševati, je, položivši račun, dne 31. julija 1581 resigniral¹⁾ ter se podal v svojo župnijo na Laškem.

Dne 7. febr. 1582 je postal zopet naddijakon savinjski in obojne Kranjske.²⁾ Takoj potem je odstavil novomeškega prošta Jurija Petronei-a, ker ni držal rezidencije. Kot vizitator je l. 1582 obiskal s Krškega tudi ribniški naddijakon. Ker mu je župnik v Ribnici pokorščino odrekel, ga je odstavil in v grad zaprl, kočevskega župnika pa za komisarja postavil, dokler ni v Ribnico prišel drug župnik in naddijakon.³⁾

Z ozirom na njegove zasluge podelil mu je nadvojvoda Karol dne 14. maja 1582 še prošnjo v Novem Mestu,⁴⁾ kar je nekaterim, zlasti odstavljenemu proštu hudo zamrzelo. Vsled tega je imel sicer mnogo nasprotovanja in sitnob, a to ga ni motilo. Tudi kot prošt je spolnoval svoje dolžnosti z vso gorečnostjo ter si zlasti pri zatiranju nove vere v Novem Mestu pridobil največ zaslug. Vneti pomočniki pri tem poslu so mu bili frančiškani.⁵⁾

Dne 20. oktobra 1582 pisal je nadvojvoda Karol iz Gradca »an den Ersamen geistlichen Andächtigen Vnnsern getreuen lieben Polidoro de Montagnana Brobst zu Ruedolffswerdt, Patriarchischen Commissari in Steyer vnnnd Crain, Erzbriester in Santhall, Pfarrer zu Tüffer und Gurkhfeldt, Vnnsern Rath« ter ga pooblastil, naj z Žigo Gaissruh-om, zastavojcem graščine Slovenjigradec, preišče in razsodi prepis, katerega Jurij Leitgeb, cerkveni ključar pri sv. Ivanu v slovenjegraški dolini, ima s tamošnjimi farani.⁶⁾

V prihodnjem letu (1583) dne 26. oktobra je Polidor dobil almucijo.⁷⁾ To častno odlikovanje je nekatere zavidljivce hudo speklo, zato so ga pri nadvojvodi Karolu tožili različnih pregreh. Pa preiskava, katero je isti nadvojvoda z odlokom z dne 7. marca 1584 zoper njega vpeljal,⁸⁾ dokazala je njegovo nedolžnost.

Okoli l. 1587 je kot naddijakom blagoslovil in vložil temeljni kamen za cerkev D. Marije v Brezju v hočki župniji.⁹⁾

Ker je l. 1576 velik požar uničil cerkev in prošnjo v Novem Mestu, sklenil je prošt Polidor l. 1591 s kanoniki posebno pogodbo. Prepustili so mu namreč v

popravo cerkve in zgradbo pogorelega pohištva svoje dohodke in tako mu je bilo mogoče, porušeno cerkev z nova sezidati.¹⁾

L. 1593 je spremljal novega oglejskega patrijarha Frančiška Barbaro pri vizitaciji na Kranjskem, ki je l. 1594 tudi v Novo Mesto prišel ter dne 22. apr. t. l. Polidorja v njegovih službah, zlasti pa kot naddijakona potrdil.²⁾ Toda vsled starosti je Polidor postal nesposoben za imenitno službo naddijakona. Da bi mu delo nekoliko olajšali, bil je dne 24. sept. 1596 kranjski naddijakonat odpravljen, a v savinjski dolini ostal je še naddijakon blizu do smrti.³⁾

L. 1596 je nameraval odstopiti krško faro svojemu vnuku Polidorju pl. Montagnana mlajšemu, a ker to nekaterim ni ugajalo, vzel ga je za kanonika v Novo Mesto.⁴⁾

Dne 12. maja 1599 mu je nadvojvoda Ferdinand iz Gradca pisal, da Kristof Škofic, župnik na Planini, namerava beneficija sv. Katarine in naše ljube Gospe v Rogateu, katerih prvega Polidor posedal, izročiti za revne dijake jezuitom v Ljubljani, zato naj naznani svoje mnenje. Brez dvoma je v to privolil, saj je bil že poprej v tisti namen dva celjska beneficija, svetega Antona in sv. Andraša, rešil in jezuitom v Ljubljani daroval.⁵⁾

L. 1600 ga je v Novem Mestu obiskal sloveči ljubljanski škof Tomaž Hren, ko je z deželnim glavarjem Jurijem Lenkovičem zaradi protireformacije tje prišel.⁶⁾

Dne 17. junija 1600 ga je Herbart Turjaški prosil, naj potrdi Jurija Züssin-a, ki je bil za župnika v Toplicah pri Novem Mestu prezentiran.⁷⁾

Kakor prejšnja, ogrenili so mu tudi zadnja leta njegovega življenja nekateri zavidljivci, zlasti njegov naslednik v Krškem, Marko Khun. Ta je takoj po nastopu župnije pisal dne 23. junija 1601. l. v Videm, da je skoraj 40 let bil v krški fari za župnika človek, ki je gojil luteranstvo. Oskrbnoval je faro po vikarjih, ki so mu odštevali na leto po 200 tolarjev za penzijo. Ko je on faro od nadvojvode dobil ter jo 24. maja tega leta nastopil, našel jo je zelo zapuščeno. Ker je ondi še mnogo krivovercev, prosi dovoljenja, da bi smel odvezovati od krivoverstva.⁸⁾

Taka in enaka natolcevanja so v borbi za resnico in pravico osivelega Polidorja zelo bolela, a daljnih

¹⁾ Schmutz, Hist. z. topogr. Lexicon v. Steyerm, I., 16.

²⁾ Izvestja, II., 61.

³⁾ Izvestja, II., 87 in 88.

⁴⁾ Izvestja, II., 77.

⁵⁾ Vrhovec, Zgodovina Novega Mesta, 74.

⁶⁾ I. Orožen, Das Dekanat Tüffer, 132.

⁷⁾ J. Vrhovec, Zgodovina Novega Mesta, 221. Almucija (Almucija, Feraturae) je bila krznena vrhnja halja, katera se je v znak posebne časti delila zaslužnim cerkvenim dostojanstvenikom.

⁸⁾ Izvestja, II., 77.

⁹⁾ I. Orožen, Das Bisthum und die Diocese Lavant., I., 295.

¹⁾ Vrhovec, Zgodovina Novega Mesta, 210.

²⁾ Izvestja, II., 77. in 78.

³⁾ Izvestja, II., 77. in 78.

⁴⁾ Izvestja, II., 77. in 78.

⁵⁾ I. Orožen, Das Dekanat Tüffer, 130 in 131.

⁶⁾ I. Vrhovec, Zgodovina Novega Mesta, 221.

⁷⁾ I. Orožen, Das Dekanat Tüffer, 131.

⁸⁾ Izvestja, II., 62.

bridkostij rešila ga je smrt. Umrli je dné 2. oktobra 1604, zapustivši s svojo oporoko z dné 5. maja 1694 kapi-tulu v Novem Mestu svojo knjižnico v Celju, vso svojo posodo in vse perilo.¹⁾

Dve lastni hiši v Laškem je že pred svojo smrtjo prodal.

Njegovo truplo počiva najbrž v Novem Mestu, dasi je prva leta gojil željo biti pokopan v Laškem. Tam si je že za svojega življenja dal nagrobnik napra-viti. V kapeli sv. Antona tik altarja na levi strani je vzdana plošča z napisom:

»Rev. Exim. et nobil. vir D. Polydorus de Montagnana, S. Sedis Aplae ac cap. Proton. et Com. Palat.

¹⁾ I. Vrhovec, Zgodovina Novega Mesta, 221.

piissime mor. Rom. Imp. D. Ferdin. I. et Sereniss. Prin. D. Carol. Arch. Austri. a Sacr. Consil. cop. nec non Ampl. Patria. Per Styr. et Carniol. supr. Gener. Com. et Archid. Pastor Ecclesiar. Tyber et Gurgfeld hic in Dno. Salvatore immutat. expectat, qui obiit in Chro Die — Mense — An. D. M. D. —.«¹⁾

Polidor pl. Montagnana je po vsem tem, kar smo v tej črtici o njem objavili, bil mož trdne volje, čistega in jeklenega značaja in zelo veljaven. Posamna sumni-čenja, ki so v takratni strastno razburjeni dobi, polni osebnega natolcevanja in obrekovanja, kakor druge, tudi njega zadela, mu niso mogla pomanjšati ali celo uničiti časti in slave; — njegovo ime ostane vedno slavno v domovini.

¹⁾ I. Orožen, Das Decanat Tüffer, 46.

Diplomatarij.

25.)

Jakob Maraccus, generalni vikarij oglejski, povrne Polidoru pl. Montagnani odvzeto naddijakonsko službo na Spodnjem Štajarskem ter prekliče imenovanje Gradarija za naddijakona. — Videm, 1. avgusta 1564.

Jacobus Maraccus, vicarius Aquileiensis Polidoro Montagnana archidiacono Stiriae et Sauniae S. P.

Qua te benevolentia prosecutus fuerim vel ex his literis facile cognoscere poteris, quas ad te eo tempore dedi, quo Labaci obtrectatorum improbitate in carcerem coniectus fuisti, a quibus te emissum fuisse letandum mihi esse censuissem, nisi a gravibus viris te postea haereticum evasisse, uxorem duxisse et alia multa turpia, foeda et profana patrasse audissem, quibus te ad me arcessi ut vera nec ne essent cognoscerem. At cum tu parere negligeres seu ut scribis impedieris pestilentia, id quod ego ignorabam, faciendum mihi putavi, ut merito tuo tibi magistratum abrogarem. Grave nempe nimis ac impium atque ab officio meo alienum fuisset, si vel pii catholicique viri mihi dixissent, vel etiam conscientia mea arguisset, quod oves Christi sanguine redemptas sevissimo lupo vorandas tradidissem. At cum tu morae nunc et sorditatis culpam in pestilentiam transferas, hominumque gravissimorum literae, quos quidem pluri-mi facio eisque fidem habeo, te catholicum esse testi-ficentur, facile adducor, ut ea credam, quae vehementer opto precibusque a Deo diligentissime contendi. Quapropter ut me tibi amicum benevolumque re ipsa cognoscas, ut quem tibi olim magistratum mandavi

gerere possis hilari animo et prompto, concedo quoad ipse aliud statuam, Gradario autem meis verbis nunciabis, ut se ab illo abstineat, quem se invisisse nunquam mihi significavit. Hae literae diplomatis loco sunt. Concilium provinciale seu saltem dioecesanum nos brevi coacturos esse arbitror, ut de religione deque cura gregis nostri deliberemus, et quid nobis agendum sit statuamus. Ad illud te quoque accedere oportebit, qua de re ubi opus erit a me certior fies. Interim valetudinem tuam provinciaeque quam obtines, salutem diligenter cura, quod ut facilius perficias, mitto tibi acta decretaque omnia Tridentinae Synodi quae a te tuisque omnibus sancte et inviolate servari et cupio et oro. Ea filiis fratribusque nostris leges ipsosque enixe hor-taberis, ut Dei voluntatem eiusque spiritus opus per-fectum et reipublicae Christianae necessarium nedum salutare agnoscant, recipiant et reverenter eis pareant et eorum ope et consilio in pascendo grege Domini utatur, sed haec alias pluribus.

Quem a me petis virum, qui de illatis tibi crimi-nibus cognoscat mittam ubi commodum opportunumque videbitur. Cogito ipse totius dioecesis visitationem de qua quod diploma te a Caesare obtinuisse scribis, ad nos deferri curabis, sed priusquam illam instituam, te aliosque archidiaconos omnes nos invisere oportebit. De hoc simul coram deliberabimus, et quonam pacto episcopi Labacensis conatibus obviam eamus iuraque nostra servemus, rationem aliquam inibimus.

Graffio nostro scribo, ut ab alienis manus absti-neat, utque si quid hactenus occupavit restituat. Ob-temperaturum ipsum existimo. Ea de re literas a te

^{*)} Glej članek »Polidor pl. Montagnana« st. 433, opomnja 1.

expectabo. Vale, teque mihi charissimum fore tibi persuadeas, quoad ipse voles, te autem velle existimabo, si te nobis catholicum servabis, Christianis moribus praeditum ostendes et in provincia tua administranda diligentem praestabis iterum Vale.

Vtino, Calendis Sextilis MDLXIV.

26.

Jakob Maraccus, generalni vikar oglejski, naznani duhovščini savinjske in dravske doline, da je Polidorja pl. Montagnano zopet postavil za naddijakona. — Videm, 1. avgusta 1564.

Jacobus Maraccus vicarius Aquileiensis clero Vallis Sauniae et Draviae S. P. D.

Significatum mihi fuerat superioribus mensibus Polidorum Montagnanam, cui provinciae vestrae archidiaconatum dederam multis flagitiis contaminatum a nobis, hoc est a piis et catholicis ad impios et hereticos descivisse multaque alia patrasse, quibus eum archidiaconatu indignum profecto esse iudicavi. Quae ut vera an non essent cognoscerem ipsum ad me arcessi, at cum venire differret quotidie et procrastinaret, illi quod mihi non obtemperaret, magistratum abrogavi et Gradarium vestrum in eius locum substitui vobisque mandavi, ut reiecto Polidoro Gradario quem probum et catholicum virum et ad vos agendum aptum et idoneum esse censebam adhaerescitis et haerescitis. At cum Gradarius nunquam meis litteris rescripserit, quibus ut cum magistratum iniret, fideliterque et diligenter gereret, cum illo egeram, non poteram, ut verum fateor de vobis non sollicitus esse. Quin fieri poterat, ut non angerer cum vos fidei meae commissos, et quorum ratio a me Deo reddenda erit, non solum a Rectore destitutos cernerem, verum etiam ab immani et fero lupo circumventos esse existimarem.

Tandem Dei Optimi Maximi benignitate factum est, ut a vobis litteras acceperim, quae me ex maximo timore recrearunt. Testificatae nempe sunt id, quod optabam, Polidorum nempe, ut verbis vestris amabilissimis mihiq̃ue iucundissimis utar, virum honestum, catholicum, diligentem et idoneum esse, de eius vitae integritate adeo vobis constare, ut illi ea in re libenter pareatis, eumque a principibus vestris summis et clarissimis virum charum haberi et ad amplissimum sacerdotium electum fuisse. Quae quidem omnia mihi ita grata iucundaque acciderunt, ut gratius hoc tempore iucundiusque accidere nihil potuerit, nam Polidorum vel ea potissimum causa mirifice diligo, quod se ab Italia nostra oriundum esse profitetur, Caesarisque sanctissimi Imperatoris olim a sacris fuit. Vestro autem testimonio

non credere litterisque uno vestrum omnium consensu scriptis fidem non habere, mihi omnino nefas est. Quare Polidoro archidiaconatus vestri magistratum gerendi, vosque illi parendi ius facultasque per nos esto, quoad ipse praesens seu is, cui hoc negotium dederō, haec explore cognoverimus, aliudque agendum esse decreverimus. Id quod a vobis et Polidorus ipse postulat, quod brevi futurum esse spero. De eius ad nos quotannis protectione alias, nam quid archidiaconis omnibus ea in re agendum sit, statuit amplissimus vir Marinus olim patriarcha Aquileiensis et sanctae sedis apostolicae Cardinalis, dominique et principis nostri frater, ad quem principem hanc rem deferam et quid illi placeat, ad vos perscribam. De iniuriis, quas a Craffio archidiacono nostro Carnioliae vobis illatas fuisse conquesti estis, scribo ipsi, ut se non iniuria solum sed rebus omnibus alienis abstineat, vobisque vestras ecclesias et iura omnia restituat. Quodsi ipse parere neglexerit, officio meo non deero, neque vobis non aequum solum et iustum, sed propitium etiam et benevolum quibuscunque in rebus potero, experiemini. Vos quicquid ipse hac in re egerit mihi significari curabitis. Reliqua ipse perficiam. Habebitis cum his literis acta decretaque omnia sanctae synodi Tridentinae, cui parere quicumque Christi nomen dedere tenentur. Ex his vos quid agere, et quid cavere deberetis, facile cognoscetis. Vos rogo atque obsecro, ut diligenter excubetis vigiletisque non solum ne grex Christi vobis creditus a feris lupis diripiat, voreturque, verum ut et sartum tectumque illum servetis, ne sanguis eius a vobis requiratur. Valete, fratres optimi, et piis precibus in Domino contendite, ut pastorem nostrum salvum diu incolumemque servet, mei memoriam tenete literasque ad me quam sepiissime date, quibus, quid agatis, quomodo valeatis, quo in statu res vestrae sint, cognoscer, vobisque si qua in re opus erit, presto esse possim, quod quidem faciam quam libentissime. Iterum semperque valete.

Vtino, Calendis Sextilis MDLXIV.

27.

Jakob Maraccus, generalni vikar oglejski, tolaži Polidora pl. Montagnano, užaljenega zaradi pisma, katero mu je pisal pred letom, verujoč obrekovalcem. — Videm, 10. junija 1565.

Jacobus Maraccus vicarius generalis Polidoro Montagnana, archidiacono Stiriae et Sauniae. S. D.

Mirabar quod tam diu nihil abs te literarum acciperem, quum supervenit internuntius tuus literas stomachi et querelae plenas afferens, quae quidem molestissime mihi acciderunt. Animadverti nempe te literis

quae ad te proximo anno calendis Sextilis exaravi, nimis valde esse commotum ac perturbatum, neque id, quod debebas cogitasse. Nullum scilicet vitae genus apud malos calumnia vacare et divum Augustinum propterea cuidam ita rescripsisse: Senti de Augustino quod libet, sola me in oculis Dei conscientia non acuset. Magnum quippe solatium dat conscientia recte factorum. Quare ut tu quoque eadem utaris, te et hortor et moneo. Eos namque qui aliis praesunt oportet, si d. Chrisostomo credimus absurdas et falsas vorare criminationes, at veritas quae omnia vincit, contra hominum ingenia, calliditatem solertiam facile se per ipsa tuetur, vel a Deo potius, qui idem etiam est, quod veritas, innocentiae propugnatore defenditur. Ego a divinis literis

edoctus tam cito nemini manum impono, ita nec omni spiritui credo. Sed de his in presentia satis. De conubio clericorum, usu calicis et ceteris, quae scripsisti, in synodo dioecesana, de qua in civitate Aquileiae congregando amplissimus praeses noster ad religiosissimum Carolum archiducem Austriae literas dedit, brevi deliberabimus. Interea quid novi mandem, nihil habeo. Consulemus Summum pontificem atque quicquid ille e republica esse senserit, nos sanctum nedum ratum habebimus. Cor nempe eius in Dei manu esse non dubitamus. Caetera quae te scire volo, ex literis Maphaei scribae nostri cognoscis. Vale.

Vtini, IV. Idus Junii MDLXV.

Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu.

(Od leta 1667 do 1799.)

(Nadaljevanje.)

Anno 1746, 8. Maii.

- D. **Andreas Höller**, Ord. Cartusiani in valle Jocosa Praelatus.
- D. **Francoiscus Morautschar**, Licentiat, Coop. ad S. Martinum extra Crainburgum.
- D. **Philippus Jerschinovitsch**, Ord. Cist. Sitticii professus.
- D. **Josephus Klemenzen**, Curatus Litopoli.
- D. **Matthaeus Dornig**, Coop. Monspurgi.
- D. **Antonius Lemochar**, sacellanus in Podpetsch.

Anno 1747, 8. Maii.

- P. **Alexander Hollerstein**, Ord. Cist. in Landstrass professus.
- P. **Leopoldus Boseti**, Ord. Cist. in Landstrass professus.
- D. **Bartholomaeus Tschurn**, Cooperator in Costreiniz.
- D. **Josephus Kepiz**, Vic. ad B. V. in Tuheim.
- D. **Joannes Bapt. Nemainitsch**, Coop. Tschernomblii.
- D. **Lucas Maschon**, Coop. ad S. Rupertum.

Anno 1748.

- P. **Ignatius Schaffer**, Ord. Carthus. in valle Jocosa professor procurator.
- D. **Michael Michelitsch**, Cooperator in Polana.
- D. **Joannes Mathias Kern**, S. Thlgiae Licentiat, Cooperator in Rieg.
- D. **Francoiscus Stemberg**, Primissarius Gottscheviae.
- D. **Casparus Globotschnig**, Mgr., Coop. in Scharffenberg.
- D. **Georgius Fik**, Coop. in Moraitsch.
- D. **Joannes Bapt. Verderber**, Cooperator in Altlack.
- D. **Carolus Josephus Weinacht**, Cooperator in Ponculus.
- P. **Alberious Raditsch**, Ord. Cist. Sitticii professus.

Anno 1749.

- P. **Antonius Gallenfels**, Ord. Cist. Sitticii.
- P. **Abundus Hollerstein**, Ord. Cist. ibidem.
- P. **Bernardus Gertschman**, Ord. Cist. in Landstrass.
- D. **Joannes Sylvester de Rostern**, parochus in Guttendorff.

Anno 1750.

- D. **Joannes Carolus Comes Barbo de Waxenstein**, Thlgiae Doctor, Plebanus Steinensis.
- D. **Rudolphus Godefridus L. B. a Billichgraz**, presbyter Labaci.
- D. **Primus Susohnig**, Cooperator in Stein.
- D. **Josephus Tarman**, sacellanus in Aich.
- P. **Joannes Steiss**, P. **Maximilianus Pilpach**, Ord. Cist. Sitticii professi.

Anno 1751.

- D. **Joannes Wassil**, Curatus in Münkendorf.
- D. **Franco. Xav. Jureschitsch**, Coop. Ponculus.
- D. **Adamus Vodenak**, Parochus in Tiechern.
- D. **Laurentius Pojaunig**, Beneficiatus in Tschemschenig.
- D. **Franco. Rubida**, Mgr. Cooperator ibidem.
- D. **Ignatius Aug. Grabenek**, ad S. Vitum supra Labacum Cooperator.

Anno 1752.

- P. **Conradus Feichtinger**, Ord. Cist. Sitticii professus.
- P. **Marianus Guetrath**, Ord. Cist. ad fontes Marianos prope Landstrass professus.
- D. **Michael Talmeiner**, Curatus in Zirklach.

P. **Jacobus Defin**, P. **Simon Jenewein**, P. **Joannes de Grandi**, P. **Paulus Lengfelder**, P. **Gabriel Miller**, P. **Josephus Waltgunij**, P. **Hugo Pittner**, P. **Anselmus Pinter**, P. **Bruno Ortner**, P. **Nepomucenus Lednig**, P. **Franciscus Xaverius Eichler**, omnes Cartusiani Freidnicii professi.

Anno 1753.

D. **Franciscus Antonius Torta de Brienthall**, ss. Thlgiae Dr., Proton. Apleus, Abbas Inful. Commiss. ad S. Georgium sub Reicheneg.
 D. **Josephus Schmait**, Cooperator Weixelburgi.
 D. **Georgius Goimeriz**, Primmarius Mötlicae.
 D. **Gregorius Xaverius Ratkovitsch**, Coop. ad. S. Rupertum.
 D. **Leopoldus Georgius de Planques**, Beneficiatus in Watsch.
 D. **Valentinus Tertnig**, Cooperator in Pak.
 D. **Josephus Zeppon**, Cooperator in Sagor.
 D. **Andreas Paschitsch**, Cooperator Vidicensis. (?)
 D. **Franciscus Loy**, Cooperator in Riek.
 D. **Petrus Stainitsch**, Vicarius in Tschernembl.
 D. **Joannes Adamus Reinilovitsch**, Coop. in Tschermoschniz.

Anno 1754.

D. **Nicolaus Gruden**, parochus in Pishaz.
 D. **Bertholdus ab Höffern**, Cooperator Lucisylvae.
 D. **Casparus Copshar**, Coop. ad S. Margaritam prope Klingenfels.
 D. **Antonius Jenko**, Cooperator Samariae.
 D. **Ignatius Ramutha**, Cooperator in Mösl.
 D. **Michael Eustachius de Rastern**, in Scherenbichl presbyter.
 D. **Joannes Sherauz**, Commissarius Rottmanstorffii.

Anno 1755.

Hoc anno occurrit festum Ascensionis Dni. N. J. C. cum festo Apparitionis S. Michaelis, qua die ob domesticas functiones ex Dnis Confratribus ad congressum non comparuerunt, nisi tres sequentes ad sodalium assumpti.

D. **Valentinus Shagar**, Cooperator in Neül.
 D. **Joannes Fridericus Khern**, Cooperator Gottscheviae.
 D. **Joannes Sterk**, presbyter Curatus in Polana.

Anno 1756.

D. **Gregorius Scheronig**, Vicarius in Neül.
 D. **Mathias Hodomal**, Beneficiatus Raspianus in Stain.
 D. **Georgius Lukan**, Capellanus in Paak.
 D. **Bartholomaeus Maguschar**, Vicarius ad S. Petrum in valle Savina.
 D. **Frauc. Ant. Linthart**, Curatus Samariae in Styria.
 D. **Michael Schgainer**, sacellanus in Galleneg.
 D. **Jacobus Room**, Vicarius in Tschernombil.

D. **Georgius Zeiser**, Cooperator in Alten Laak.
 D. **Andreas Martinschek**, parochus in Tschatesch.
 D. **Antonius Planques**, Cooperator ad S. Cancianum.
 D. **Andreas Wezstein**, Vicarius ad S. Crucem.

Anno 1757.

D. **Carolus Comes a Lamberg**, Hierosolymitanus Eques et Commendatarius, Canonicus Labacensis.
 D. **Ferdinandus L. B. ab Apfaltrern**, ss. T. D. Plebanus in Stein.
 D. **Michael Kureth**, parochus in Paak.
 D. **Georgius Gaspertschitsch**, Vic. ad S. Georg. sub Reicheneg.
 D. **Ignatius Peer**, Vicarius ad S. Rupertum in Styria.
 D. **Antonius Jenko**, Cooperator in Schenstein.
 D. **Georgius Lavrin**, Vicarius in Schemitsch.
 D. **Michael Vidosch**, Cooperator in Mösl.
 D. **Antonius Kapus**, primmarius in Stein.
 D. **Leopoldus Walchardus L. B. Gall de Gallenstein**, Beneficiatus ibidem.
 D. **Wolfgangus de Stenberg**, parochus Weixelburgi.

Anno 1758.

D. **Antonius Hokhoffer**, Sacerdos in Neihoff.
 D. **Andreas Matschiller**, Cooperator Samariae.
 D. **Antonius Perizhoff**, Cooperator in Obergurg.
 D. **Antonius Riedler**, Cooperator in Treffen.
 D. **Antonius Suetlin**, Cooperator in Hönigstein.
 D. **Josephus Ranilovitsch**, Cooperator in Altlagk.
 D. **Franciscus Xav. Kunz**, Vicarius ad S. Michaellem.
 D. **Lucas Wuzell**, Vicarius ad S. Jacobum in Doll.

Anno 1759.

D. **Ignatius Kleplat**, Curatus in domo Teuthonica Labaci.
 D. **Petrus Suohenstein**, Vicarius Samariae.
 D. **Georgius Presetnig**, Cooperator in Arch.
 D. **Antonius Gredenz**, Cooperator in Tshatesh.
 D. **Antonius Mallitsch**, Curatus Locopoli.
 D. **Jacobus Anzl**, Parochus sub Shemitsch
 (Nadaljevanje prih.)

Vsebinska. Polidor pl. Montagnana. — Diplomatarij:
 25. Jakob Maraccus, generalni vikarij oglejski, porvne Polidoru pl. Montagnani odvzeto naddijakonsko službo na Spodnjem Štajarskem ter prekliche imenovanje Gradarija za naddijakona. — 26. Jakob Maraccus, generalni vikar oglejski, naznani duhovščini sarinjske in dravske doline, da je Polidorja pl. Montagnano zopet postavil za naddijakona. — 27. Jakob Maraccus, generalni vikar oglejski, tolaži Polidora pl. Montagnano, užaljenega zaradi pisma, katero mu je pisal pred letom, verujoč obrekovalcem. — **Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu.** — (Nadaljevanje.)